

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XX. Innotuit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

tatem, interdum Procuratorem seu Admitti-
stratorem constituit, cum libera tam in spi-
ritualibus, quam temporalibus administran-
di facultate: Qua de re in c. is cui 42. hoc
tit. in 6.

CAPITVLVM XX,

Innotuit.

PARAPHRASIS.

Vacante Sede Vigoriensi, Prior & Conuen-
tus eius ecclesie in Episcopum eius ec-
clesie elegerunt Archidiaconum Eboracensem.
Eius confirmationem, quia ab-
sens fuerat, distulit Archiepiscopus Can-
tuariensis. Postea vero accedens Archi-
diaconus humiliter confessus est, se ex so-
litis personis natum esse: ideoque ab-
sque Sedis Apostolicæ dispensatione pro-
moueri non posse. Hac re per Coëpisco-
porum relationem cognitâ, Innocentius
III. Papa, respondit: Tamen in Conci-
lio Lateranensi sub Alexandro III. c. cum
in cunctis 7. hoc tit. decretum fuerit, e-
lectionem eius, qui ex legitimo matri-
monio natus non est, irritam & nullam
esse, tamen hoc non ita statutum esse,
ut successori Pontifici adempta sit dis-
pensandi potestas; cum par in parem
imperium non habeat. Et verò in hoc
casu multa erant, quæ dispensationem
feri suadebant; videl. scientia literarum,
morum honestas, virtus & bona fama
electi: Accedebant & alia, ut concursus Ca-
pituli electio, Principis assensus, Archie-
piscopi & Coëpiscoporum eius suffra-
gatio, humilis confessio electi. Veruntam-
en, post diligentem rei discussionem,
Pontifex iudicauit dispensationem dan-
dam non esse, eò quòd Capitulum dictum
Archidiaconum non humiliter postulâ-
rit, sed improuidè elegerit. Quare dictus
Innocentius III. dictam electionem, au-
thoritate supra allegati canonis, irritam
& inanem esse pronunciat; Ex gratia ta-
men remittit pœnam Capitularibus,
quam vigore eius canonis incurrere vi-

debantur: non adigens illos ad proban-
dam ignorantiam, quam allegabant. Tam-
etsi verò Pontifici, post electionis cassa-
tionem, humiliter fuerit supplicatum, ut
cum Archidiacono illo dispensare digna-
retur; quia tamen supplicatio ea nomine
Capituli facta non est; sed Capitulares
ad Sedem Apostolicam nuncios pro con-
firmatione petenda destinarunt, ideo sup-
plicationem admittendam tunc non esse
duxit; decernens omnia esse irrita, quæ
Canonici, ante receptionem literarum
Papalium, super ordinatione Episcopa-
tus attentarunt: Quòd si tamen Capitu-
lum Vigoriense eundem Archidiaconum,
ob merita eius, postulandum esse existi-
met, postulationem eam apud Sedem A-
postolicam præsentare poterunt.

SUMMARIUM.

1. *Ecclesia regularis habens Priorem & Conuentum, potest esse Cathedralis, ita ut Conuentus Regularium ius habeat vacante ecclesia Episcopum eligendi.*
2. *Illegitimus dispensatus ad beneficium, etiam curatum, aut ad dignitatem, non ideo dispensatus est ad dignitatem episcopalem, aut Cardinalitiam.*
3. *Si Capitulares indignum in Episcopum eligant, electio est nulla.*
4. *Princeps suis decretis non potest obligare successorem, quò minus ab is recedere, aut dispensare ex iusta causa possit.*
5. *Merita persona, populi petitio &c. iustam causam dispensationis concedenda præbere possunt.*
6. *Si electores illegitimè natum, vel alio defectu laborantem, siue indignum eligant, presumpcio est contra illos, quòd ad scienter egerint, ideoque contrarij probatio ipsis incumbit. Idem est cum Confirmatoribus & Instauratoribus persona indigna.*
7. *Non valet electio, si postulandum eligantur.*
8. *Eligentes indignum, v. g. Natalium*
N. 3 defec

defectu laborantem, ignoranter, mox errorem suum corrigere possunt, eundem postulando.

9. *Sublato per dispensationem electi aut prouisi defectu ab eo, qui dispensandi potestatem habet, ius electi aut prouisi conualescit.*

1. **NOTANDVM I.** Ecclesia regularis, habens Priorem & Conuentum, potest esse Cathedralis; & ita quidem, vt Conuentus, seu Capitulum Regularium ius habeat, vacante ecclesia, Episcopum eligendi. Ita sumitur ex hoc c. & annotauit Ioann. Andr. hic, Em. Rodriq. tom. 1. regul. qq. q. 1. a. 3. Poterant tamen Episcopum sibi deligere secularem: Eratque is confirmandus ab Archiepiscopo, cui & ecclesia subiecta erat, quemadmodum idipsum videre est in ecclesia Chiemensi, quæ regularis & Cathedralis est, subiecta Archiepiscopo Salisburgenfi.

2. **NOTANDVM II.** Tamen illegitimus dispensatus sit ad beneficium, etiam curatum, aut dignitatem, vt in casu huius c. ad Archidiaconatum; qualem dispensationem Papa conferre potest. c. 1. de filijs Præsbyt. in 6. non ideo etiam dispensatus censetur ad dignitatem episcopalem, vel Cardinalitiam. Ita sumitur ex hoc c. & c. cum Vintoniensis 25. hoc tit. tradit Abb. hic n. 4. argum. l. relegatorum 7. §. fin. ff. de interd. & relegatis. Docui lib. 5. Theol. moral. tr. 10. p. 3. cap. 5. n. 18.

3. **NOTANDVM III.** Si Capitulares personam indignam eligant in Episcopum, electio ipso iure irrita est. Ita dicitur in hoc c. quod est declaratorium c. cum in cunctis 7. hoc tit. Ibi autem expressè hoc non dicitur; sed colligi potest ex §. Clerici: Dum enim ibi continetur, si Capitulares contra formam eius decreti, videl. personam indignam eligant, pro ea vice priuatos esse eligendi potestate, satis innuitur, electionem irritam esse, ideoque ad alios deuolui. Videri possunt, quæ dicam in cit. c. cum Vintoniensis, & c. quamquam 18. eod. tit. in 6. & quæ dixi supra in cit. c. cum in cunctis.

NOTANDVM IV. Princeps suis decretis non potest obligare successorem, quominus ab ijs recedere, aut dispensare ex iusta causa possit. Ita hic, & significatur etiam in c. vlt. de rescript. in 6. & c. significasti 4. vers. *Aut in Concilijs*, hoc tit. & in l. ille à quo, 13. §. Tempestiuum, vbi id Gl. & DD. annotant, ff. ad S. C. Trebellianum; Quod maior minorem cogere potest, non vice versa: sed nec par in parem imperium exercere potest. Abb. Panorm. hic n. 5. ponit exemplum de duobus fratribus gaitrum aut ciuitatem pro indiuiso possidentibus; quod neuter in alterum iurisdictionem exerceat. Ratio huius rei etiam ex philosophia reddi potest: Naturæ enim congruum est, vt quod debilius est, patiatur ab agente fortius; simile autè nõ agat in simile, nec remissius, aut debilius in id, quod fortius magis intensum est. Quam theoriam ad alia applicatam videre licet apud Vdal. Zasium in l. possessio §. Veteres ff. de acquir. possell. Si duæ sententiæ contrariæ sint paris roboris, quod vna alteri non præiudicat: Item si probationes pares sint inter actorem & reum, quod neutra præualere possint in vim probationis: sed locus tunc debet esse regulæ, quod actore non probante, absoluitur reus.

NOTANDVM V. Merita personæ, populi petitio, & cætera quæ in hoc c. *Adiuta etiam*, enumerantur, iustam causam dispensationis concedendæ præbere possunt. Inferuire huic potest, quod in Concil. Trident. sess. 25. cap. 18. ibi certo *personarum rerumque delectu* significatur, duas occurrere posse causas, ob quas legem, dispensando, soluere liceat, videl. peculiaris constitutio rerum, & peculiaris constitutio personæ. Videri de hac re potest Suarez lib. 6. delegibus cap. 18. n. 25. Abb. Panormit. hic n. 5. Anton. n. 28. qui ex verbis huius cap. annotant, quod *ad obtinendam confirmationem prouisionemque Prælatuæ multum prædest electorum concordia, petitiones populi Principis assensus, & aliorum vota.*

NOTANDVM VI. Si electores illegitimè natum, vel alio defectu laborantem li-

ue in-

ue indignum eligant, præsumptio est contra illos, quòd id scienter egerint; ideòque contrarij probatio ipsis incumbit. Ita sumitur ex textu huius c. iua. Gl. ver. ignorantiam. Neque obstat reg. iuris 47. in 6. *Ignorantia* videl. facti alieni *presumitur, ubi scientia non probatur*: Excipi enim debet: nisi de eo inquirere, & notitiam capere alicui ex officio incumbat, vti hic patet, & sumitur ex c. quamuis, de regulis iuris, c. vlt. de clandestina dispensat §. Si quis vero, l. regula 5. §. Sed facti, ff. de iuris & facti ignorantia, & videri potest Abb. hic n. 21. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 42. n. 1. & lib. 1. moral. Theol. cap. 20. n. 7. Et quæ hic dicuntur de electoribus, idem eadem ratione sentiendum de confirmatore, aut institutore personæ indignæ. Atque addi debet; tamen pena priuationis pro ea vice non incurrat, nisi quis indignum scienter eligat, aut promoueat, vti ex hoc c. colligitur, & cit. c. Cum Vintoniensis, & c. quamquã 18. hoc tit. in 6. attamen ignorantiam directè voluntariam, siue affectatam, si videl. de industria intermittatur inquisitio, ne defectus appareat, æquiparari scientiæ, prout colligitur ex cit. c. vlt. §. Si quis vero, ibi, *cum taliter contrahendo, non expectes scientias vel saltem affectatores ignorantia videantur*: Idque annotauit Gl. hic ver. ignorantiam. Anton. n. 24. & docui in suprâ cit. cap. 20. n. 2.

7 NOTANDVM VII. Si quis propter defectum, eumque dispensabilem, eligatur ad Prælaturam, cum tamen postulari debeat, non valet electio. Ita sumitur ex hoc c. §. Et quamuis, & inter alios notauit Anton. n. 32. Et hæc ipsa causa est, cur Pontifex Innoc. III. noluerit, dispensando in natalium defectu, confirmare aut promouere Archidiaconum; cum nec electio, supple canonica, præcesserit, nec postulatio: Electionem quidem facere attentarunt, sed sine effectu: Postulationem autem nullam proposuerunt: quia licet alij apud Pontificem supplicarent, non tamen id nomine aut mandato Capituli egerunt.

Quamobrem non rectè ex hoc textu col-

ligit hic Abb. n. 10. quòd ad impetrandam dispensationem pro altero, requiritur eius mandatum; id enim falsum est; cum sufficiat, gratiam dispensationis, sicuti & aliud quodlibet donum, vel beneficium pro alio absente & ignorante impetratum, postea ab eo acceptari. Idque ex hoc ipso c. colligitur; quia si Capitulum, quamuis ignorante aut saltem non mandante Archidiacono, dispensationem in natalium defectu postulasset, eam Pontifex misericorditer concessisset, prout ex textu colligitur. Vide quæ dixi in c. nonnulli 28. §. Sunt & alij, de re scriptis.

Denique & hoc colligitur ex textu in fine; Quòd qui personam indignam, v. g. 8 natalium defectu laborantem ignoranter elegerunt, mox errorem suum corrigere possint, eundem postulando. Dico, si ignoranter: Nam si scienter elegissent, essent pro ea vice priuati, vt nec postulare possent.

QVÆRET aliquis? Nõnne Pontifex hoc in casu potuisset dispensando supplere omnem defectum, & Archidiacono Episcopatum prouidere? Cur itaque id non egit, cum personæ merita, & multa alia dispensationem propè exigerent? Respondeo & Dico I. 9 Dubium non esse, quin Papa cum Archidiacono dispensare, eique prouidere potuisset: cum etiam de alio inferiore Ordinario, v. g. Episcopo id tradat hic Innoc. n. 2. Abbas n. 11. Si quis ob defectum nulliter electus aut prouisus sit, sublato per dispensationem defectu, ab eo qui dispensandi potestatem habet, ius electi aut prouisi conualescere. Cuius rei ratio dari debet, quia si defectus ex iure positiuo dispensabilis sit, electio aut prouisio quodammodo, videlicet fundamentaliter & iure naturali spectato, subsistit, & ideo sublato defectu per legè positiuam introducto, etiam ciuilitè, seu in ordine ad externum forum, perfici potest. Dummodò res in nullius præiudicium cedat, prout notabiliter limitat Abbas cit. loco Si enim Capitulares v. g. indignum ignoranter elegissent, penes ipsos maneret ius aliam electionem peragendi: itaque absque eorum consensu defectus in ordine ad ius electionis

nis eius stabiliendum ab Ordinario tolli nõ
posset : secus, si scienter : tum enim eorum,
proprium delictum allegantium, contradi-
ctioni locus non esset, vti constat ex c. nulli
8. hoc tit. in 6. & c. diuersis 5. de cler. con-
iugatis. Deinde si prouisus ob crimen prua-
tionem ipso iure incurrisset, & prouisio ad
alium spectaret, non posset Ordinarius in
crimine dispensando, titulum eius validare,
cum præiudicio collatoris non consentien-
tis, argum. c. quamuis, 8. de rescript. in 6. vbi
Gl. fin. ex eodem fundamento resoluit : Si
Episcopus in beneficiarũ depositionis sen-
tentiam tulerit, non posse deinde eum resti-
tuere absque patroni consensu, cui nouæ
præsentationis faciendæ ius acquisitum est.
Videri potest Francus ibid. n. 7.

Dico II. Cur Pontifex Innoc. III. dis-
pensandum non esse existimãrit, causa est,
quod cum fuerit sacrorum canonum, & ec-
clesiasticæ disciplinæ obseruantissimus cu-
stos; noluerit videri factum Capitularium,
aut vota eorum approbare, qui Archidia-
conum illegitimè natum, sine postulatione
interposita, promouere tentarunt : Namque
vt ex omnibus dicti Pontificis responsis ap-
paret, id maximè ipsi curæ fuit, vt omnes,
præsertim ecclesiastici viri, canones sacros
& c. scirent, & obseruarent.

CAPITVLVM XXI.

Cùm inter.

PARAPHRASIS,

Super electione Episcopi in ecclesia Sa-
onenfi controuersia orta fuit; eaque ad
Sedem Apostolicam delata : Ex parte Ca-
pitulariũ proposuit Procurator, quod Ca-
nonici in loco Capituli conuenientes, cõ-
muni consensu, excepto S. Subdiacono,
elegerunt Hastensis ecclesiæ Præpositum,
electiõque in publicum scriptum redacta
sit. Ex aduerso dictus S. proposuit, quod
ipse, cum Hastensis ille Præpositus nomi-
natus esset, se appellando opposuerit, quia
morbo epileptico laboraret, cuius rei cau-
sa etiam antehæc tanquam inhabilis, fuis-

set repulsus : Sed neque oportere ex alia
ecclesia quempiam eligi, si idoneus in Sa-
onenfi ecclesia reperitur. Præterea rela-
tum fuit coram Pontifice, quod post eam
appellationem, dictus S. Archipresbyter
Soanenfi in Archiepisc. Mediolanenlem
compromiserunt, qui G. Modicensẽm Ca-
nonicum ipsis dedit & confirmauit. His
ita relatis, Innoc. III. Pontifex mandat
à se delegatis Episcopis, vt electionem
Præpositi à maiore & saniore Capituli
parte factam, publicatam & subscriptam,
si accedente etiam consensu electi veluti
spirituale matrimonium contractum fuit,
Apostolicã auctoritate confirmet, nisi
sufficienter ostensum fuerit, eum morbo
epileptico (cuius causã appellatum fuit)
laborare : Non obstante appellatione, si
quæ ex alijs recentis causis, quippe quas
frivolas Papa iudicat, interposita fuerit.
Non obstante etiam confirmatione ab Ar-
chiepiscopo, si in eum, vt proponeretur,
compromissum fuit, Modicensi Canonico
impartita : cum electores à priore illa
electione resiliere haud potuerint : Quod
si autem compromissum non fuit; tum,
etiam si Præpositus electioni sui necdum
consensit, eo tamen consentire volente
(dummodò à morbo immunis sit) electionem
ipsum confirmet.

SUMMARIUM.

1. Secundum Canones electio intra ambitum ecclesiæ Cathedralis celebranda est, si extra illum celebretur, per sententiam rescindi potest.
2. Electus ob vitium vel morbum à Prælatu repulsus iterum eligi potest.
3. Valida est electio extranei, si fiat à maiore parte.
4. Electores potuerunt olim, iam non possunt recedere ab electione publicata, etiam si electus consensum nondum dederit.

NOTANDVM I. Electio Prælati quibusdam in ecclesijs in loco Capituli ce-